

T.C.
YARGITAY

. Hukuk Genel Kurulu

Esas No: 1989/10-316

Karar No: 1989/411

Karar Tarihi: 07-06-1989

**TESPİT DAVASI - İŞVERENİN YABANCI FİRMA DURUMUNDA BULUNMASI
- DAVACININ SİGORTALI SAYILMASI VE OLAYIN İŞ KAZASI NİTELİĞİNDE
KABUL EDİLMESİNİN MÜMKÜN BULUNMAMASI - OLAYIN TRAFİK İŞ
KAZASI OLDUĞUNUN KABULÜNE KARAR VERİLMİŞ BULUNMASININ
HATALI OLMASI**

ÖZET: Sözleşmede görüldüğü gibi işyerinin Türkiye dışında bulunduğu, K... Firması'nın Suudi Arabistan'da işyerinin olmadığı yönleri tartışmasıdır. O halde, işveren yabancı firma durumundadır. Türk Firması'nın işveren olarak kabulü de mümkün değildir. Türk Firması'nca resmi yollardan ve ilgili mercilerin izniyle sadece işçi temin edilip gönderilmesi olgusu da bu gerçeğin aksini kanıtlayamaz. Davacının sigortalı sayılması ve olayın da bir iş kazası niteliğinde kabul edilmesi, mümkün bulunmamaktadır. Mahkemece, bu maddi ve hukuki olgular göz önünde tutulmaksızın, yazılı düşüncelerle zararlandırıcı olayın, trafik iş kazası olduğunun kabulüne karar verilmiş bulunması usul ve kanuna aykırıdır.

(2675 S. K. m. 1, 24)

Taraftar arasındaki tesbit davasından dolayı yapılan yargılama sonunda; Ankara Beşinci İş Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 25/11/1987 gün ve 1987/690-1987/1988 sayılı kararın incelenmesi davalı vekili tarafından istenilmesi üzerine, Yargıtay Onuncu Hukuk Dairesi'nin 17/03/1988 gün ve 1987/7383-1988/1655 sayılı ilamıyla... Davacı Yunus, Suudi Arabistan'ın Mekke Şehri'nde, bu ülke vatandaşı olan Abdülaziz isimli kişinin taahhüt ettiği okul inşaatında çalışmakta iken uğradığı trafik kazası sonucu beden gücü kaybına uğramıştır. Bu durumda, davada uyuşmazlık konusunu oluşturan husus, davacının 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun 2. maddesi anlamında sigortalı sayılıp sayılmayacağı, giderek bunun sonucu olarak da olayın aynı Yasanın 11. maddesi kapsamına giren trafik iş kazası niteliğinde kabul edilip edilemeyeceği noktasında toplanmaktadır.

Kurum, olayın iş kazası sayılamayacağı sonucuna varmış, mahkeme ise, iş kazası olarak kabulüne karar vermiştir.

Olayda, doğru bir sonuca ulaşabilmek için öncelikle davacının işverenin Suudi Arabistan vatandaşı durumundaki Abdülaziz mi, yoksa bir Türk Firması olan K. İnşaat ve Ticaret Limitet Şirketi mi olduğu yönünün çözüme kavuşturulması zorunlu bulunmaktadır. Davacı ile işveren sıfatındaki Abdülaziz arasında, işveren Türk Firması aracılığı ile düzenlenmiş bulunan, dosya arasındaki "iş sözleşmesi" içeriğinde yer alan anlaşma hükümlerinden Türk Firması K... İnşaat ve Ticaret Limitet Şirketi'nin, bu sözleşme ile söz konusu Suudi Arabistan'lı işveren Abdülaziz adına ve O'nun Mekke Şehrindeki inşaat işyerinde çalıştırılmak üzere, ilgili mercilerin müsaadeleriyle resmi kanaldan Türk işçisi temin edip, göndermekle yükümlü bulunduğu açıkça anlaşılmaktadır. Yine, aynı sözleşmede görüldüğü gibi işyerinin Türkiye dışında bulunduğu, K... Firması'nın Suudi Arabistan'da işyerinin olmadığı yönleri tartışmasıdır. O halde, işveren yabancı firma durumundadır. Türk Firması'nın işveren olarak kabulü de mümkün değildir. Türk Firması'nca resmi yollardan ve ilgili mercilerin izniyle sadece işçi temin edilip gönderilmesi olgusu da bu gerçeğin aksini kanıtlayamaz. Diğer yünden devletlerin hükümlerlik hakları göz önünde tutulduğunda 506 sayılı Kanunun Türkiye dışında uygulanamayacağı hukuksal gerçeği de ortadadır. Olay nedeniyle oluşan hak ve yükümlülükler bakımından 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun uygulanması söz konusu olamayacağından, davacının bu Yasanın 2. maddesi anlamında sigortalı sayılması ve olayın da keza, aynı Yasanın 11. maddesi kapsamında bir iş kazası

niteliğinde kabul edilmesi, mümkün bulunmamaktadır.

Mahkemece, bu maddi ve hukuki olgular göz önünde tutulmaksızın, yazılı düşüncelerle zararlandırıcı olayın, trafik iş kazası olduğunun kabulüne karar verilmiş bulunması usul ve kanuna aykırıdır... gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmekle, yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararlarla direnilmiştir.

Temyiz eden: Davacı vekili

Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü: ihale makamı olarak Suudi Arabistan Krallığı'nın, Mekke Kenti'nde yaptırdığı iki Okulun inşaatını aynı Krallık Tebaasından yüklenici Abdülaziz'e ihale ettiği, bu kişinin, okul inşaatında çalıştırılmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşı kişilerden işçi teminine çalıştığı ve dosya içeriğindeki iş sözleşmesi. ne göre, vekili Kemal vasıtasıyla davacı Yunus ile iş sözleşmesi yaptığı ve işverenin Suudi Vatandaşı Abdülaziz ve işçinin davacı Yunus olduğu anlaşılmaktadır.

Davacının da imzasını inkar etmediği bu yazılı sözleşme karşısında, işverenin, Abdülaziz değil de, K... inşaat ve Limitet Şirketi olduğu yolundaki tanık beyanlarına, değer verilemez, K... Şirketi'nin, asıl işveren müteahhit Abdülaziz'den taşeron olarak iş alan aracı Türk firması olduğu, dosya içeriğiyle bellidir. işveren Abdülaziz'in işçisi davacı Yunus, dosya içerisinde bulunan 04/03/1987 tarihli müfettiş tutanağına göre, gene Suudi Arabistan Vatandaşı olan Abdullah adına tescilli minibüsle Şantiyeden Mekke Şehrine gelmekte iken, uğradığı bir trafik kazasında yaralanmış ve meslekte kazanma gücü kaybına uğramıştır. İşte davacı Sosyal Sigortalar Kurumu aleyhine açtığı bu dava ile, olayın 506 sayılı Kanuna göre iş kazası sayılmasını ve Türk iş Kazası sigortasından kendisine aylık bağlanmasını istemektedir.

Davacı, Suudi Arabistan'a gitmeden önce, Türkiye'de sigortalı olarak değişik işyerlerinde, bu arada K... inşaat ve Limitet Şirketi'nde, aralıklı olarak çalışmış olmakla beraber, müteahhit Abdülaziz'in Suudi Arabistan'daki okul inşaatı işyerinde çatışmak üzere iş akdi yaptığı sırada, K... Şirketi'nin Türkiye'deki işçisi olmadığı yönü de dosyadaki kağıtlardan anlaşılmaktadır. İş akdi, kişiler arasında karşılıklı ve uygun irade beyanıyla oluştuğu ve bunların menfaatlerini düzenlediğinden dolayı, bir özel hukuk ilişkisi olduğu ve kişi ve toprak bakımından yabancı unsur taşıdığı takdirde, Milletlerarası Özel Hukukun uygulama alanına gireceği ve aktin taraflarından en az birinin yabancı tebaalı olması veya işin görüldüğü yerin yabancı toprağı olması halinde, kişi ve toprak bakımından yabancı unsurun oluşacağı belirgindir.

Bu olayda, iş akdinin işveren tarafı Suudi Vatandaşı Abdülaziz ve iş Suudi Arabistan'da okul inşaaı olup, işin yapıldığı yer-işyeri Suudi Arabistan topraklarında bulunduğundan Ötürü, kişi ve toprak bakımından yabancı unsur oluşmuştur. Bu nedenle, olaya Milletlerarası Özel Hukukun uygulanması gerekmektedir.

Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanunun 1. maddesinde yazılı olduğu şeklide Öncelikle uygulanmak üzere Suudi Arabistan Krallığı ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında bu konuda yapılmış Milletlerarası sözleşme bulunmadığından dolayı, uyuşmazlığın, anılan Kanunun 24. maddesi çevresinde çözümlenmesi zorunludur.

Söz konusu Kanunda, iş sözleşmeleri için ayrı bir düzenleme mevcut olmadığından, ilişkin ihtilafları düzenleyen 24. maddenin, iş akitlerine de uygulanacağı tabiidir.

Bu madde çevresinde, tarafların seçtikleri hukuk, uygulanma önceliğine sahiptir. Gerçekten, sözleşmenin 18. maddesinden, gerek iş sözleşmesi gerekse sözleşmede belirtilmeyen iş ilişkilerinden doğan ihtilaflarda, işveren ile işveren vekilinin birlikte sorumlu olacakları, Öncelikle Suudi makamlarının yetkili olduğu ve Suudi hukukunun uygulanacağı ve bu mümkün olmazsa ikinci planda Türk makam ve Kanunlarının otoritesinin kabul edildiği anlaşılmaktadır. Bu hükümle, uygulanacak

Hukukun Suudi Arabistan Kanunları ve yetkili makamların bu ülkenin adli ve idari makamları olacağının taraflarca seçildiği ve belirlendiği, kabul edilebileceği gibi, bir an için aksi düşünülse bile, m. 24/2 uyarınca ...borcun ifa yeri hukuku...>nun uygulanması gerekeceğinden ve iş akitlerinde ifa yeri, işçinin hizmet edimini ifa edeceği yer olup, davacı işçi edimini Mekke Şehri ortaokul inşaatı işyerinde ifa edeceğinden dolayı, ifa yerinin Suudi Arabistan olduğu ve bu devlet hukukunun uygulanması gerekeceği açık ve seçiktir.

Davacı işçinin, yabancı tebaalı işveren tarafından sadece yabancı ülkede çalıştırılmak üzere işe alındığı vakıası, bu sonuca ulaşılmasını zorunlu kılmakta ve 506 sayılı Kanunun 7. maddesinin olayda tatbik kabiliyeti bulunmadığını kanıtlamaktadır.

Öte yandan, Sosyal Güvenliğe ilişkin hükümler, iş Hukuku alanında doğrudan uygulanan kurallardır. Suudi Arabistan'daki işyerinde görülen hizmet için Suudi Sosyal Güvenlik Kanunlarının, o yer idari ve adli makamlarınca doğrudan uygulanması gerekir. Kendiliğinden uygulanmaması halinde, davacının orada, yöntemince hakkını araması olağandır. Nitekim işçiye yapılan ödentilerden bu amaçla %5 kesinti yapıldığı ve istendiğinde zararın karşılanacağı dosyadaki kağıtlardan anlaşılmaktadır. Bundan başka, 506 sayılı Kanun, Türk Milli sınırları içerisinde ve Türkiye de tescilli işyerleri ve işverenler ve Kanun kapsamındaki işçiler için uygulanabilir Her hangi bir Sosyal Güvenlik sözleşmesi de, yabancı ülkede ve yabancı işyerinde meydana gelen olaylar konusunda, Türk Sosyal Sigorta Kurumuna özel bir şekilde, her hangi bir yükümlülükte getirmedicine göre, Suudi ülkesinde, Suudi işverenin işyerinde veya işi dolayısıyla otu. şan olayı 506 sayılı Kanunun 11. maddesine göre, iş kazası saymak ve işçiye T.C. Tebaasından da olsa, 506 sayılı Kanunun 2. maddesi kapsamında sigortalı kabul etmek ve Türk iş kazası sigortasından, bu tür olaylar nedeniyle iş kazası gelin bağlamak olanaksızdır.

Diyelim ki, bir an için K... Firması'nın işveren kabul edilmesi bile yabancı ülkede ifa edilen işe bağlı bu olaya, yukarıda açıklanan kurallardan başka bir kuralın uygulanmasını ve değişik bir sonuca ulaşılmasını gerektirmez.

Bu nedenlerle, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen, Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve kanuna aykırıdır.

O halde, direnme kararı bozulmalıdır.

Sonuç: Davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının yukarıda açıklanan nedenlerden dolayı HUMK. nun 429. maddesi gereğince BOZULMASINA, 07.06.1989 gününde oyçokluğu ile karar verildi. (ss)